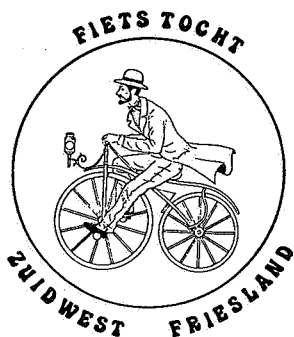

FIETSTOCHT DOOR ZUID-WEST FRIESLAND

J. Vlieger

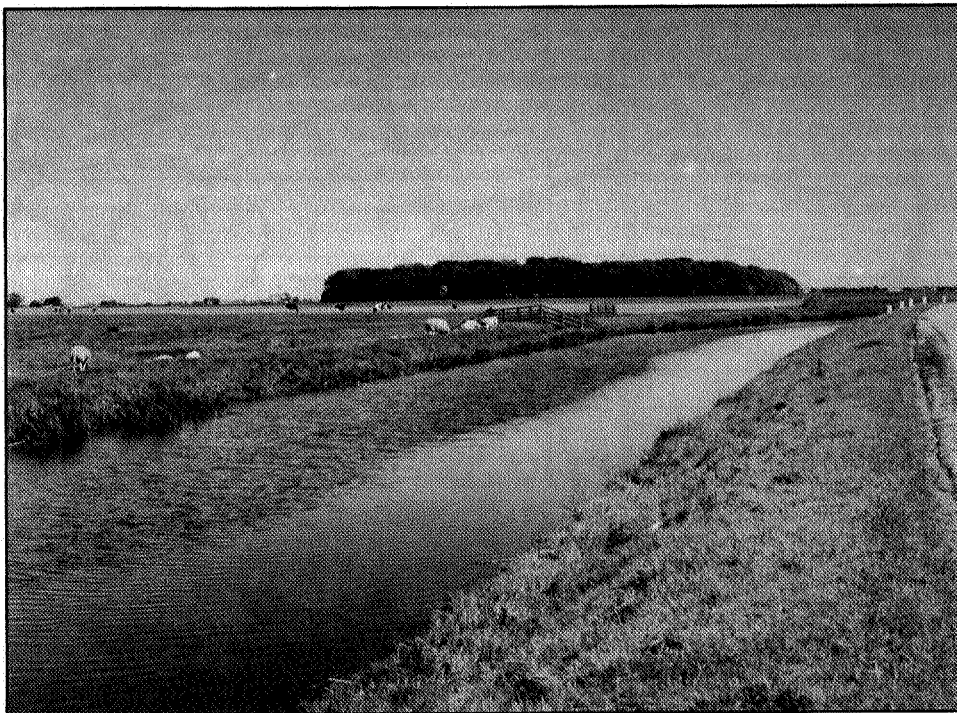

Men verlaat *Bolsward* aan de westzijde van de stad langs de voor fietsers bestemde weg richting *Workum*. Na onder de autosnelweg te zijn doorgedaan, volgt men de weg voor langzaam verkeer tot de afslag van *Tjerkwerd*. Daar linksaf over de brug en direkt weer rechtsaf, richting *Blauwhuis*.

In *Blauwhuis*, een RK-enklave in het protestantse Friesland, passeert men een naar hoogte en omvang wat buiten de schaal van het dorp vallend bejaardenhuis en slaat - even verder - linksaf, richting *Wolsum*. U fietst het dorp door en passeert bij *Wolsumerketting* de *Bolswardervaart* of *Wimerts*. Op dit punt was vroeger een ketting over de vaart gespannen, die niet werd gevierd dan nadat tol was betaald.

Bij ANWB-wegwijzer no. 3213 rechtsaf en daarna bij wegwijzer no. 8514 linksaf, richting *Abbege*, dat bereikt wordt na bij *Abbegeasterketting* de *Wimerts* nogmaals te zijn overgestoken.

Door *Abbege* heen bij wegwijzer no. 8515 rechtsaf en dan via *Westheim* met zijn schilderachtig gelegen kerkje en 14e-eeuwse zadeldaktoeren de Hemdijk volgen terug naar *Blauwhuis*. Zuidelijk van *Westheim* ziet u een glimp van de plassen van het merengebied van Zuidwest-Friesland.

Het is u intussen al opgevallen, dat de tocht van *Tjerkwerd* af voor een groot deel over dijken voert. Deze dijken zijn waarschijnlijk al in de 12e eeuw aangelegd om polders of "hemmen" langs het zuidelijk deel van de oude Middellzee. Zij moesten de landerijen tegen inbraken van de zee beschermen. De meeste van deze dijken hebben thans hun waterstaatkundige betekenis verloren; hun cultuurhistorisch belang is er echter niet minder om.

De tocht geeft voorts volop gelegenheid aandacht te besteden aan boerderijen.

Er zijn twee hoofdtypen te onderscheiden:

- 1 de stelp, waar woon- en bedrijfsdeelte onder één dak zijn gelegen en
 - 2 het kop-hals-romp type, waarbij het woongedeelte als het ware uit de schuur is getrokken. Woning en schuur zijn via de hals aan elkaar verbonden.
- Binnen deze hoofdtypen komen tal van variaties voor. Bij menige oude boerderij werd in de laatste jaren een moderne ligboxstal gebouwd.
- Let u ook eens op de bekroning van de schuur. Niet altijd, maar toch nog al

eens vindt u boven de driekantig houten borden op de vorsteinden van de schuur het "uilebord" met twee ruggelings naar elkaar gekeerde, uitgesneden zwanen ter weerszijden van een versierde stijl (makelaar). De versieringen van de makelaar verschillen naar de streek. In dit gebied treft u het harttype aan.

Ter weerszijden van de dijken en rondom de boerderijen liggen de landerijen. Natuurlijk zijn er percelen, die zich als een groen bijtallaken uitstrekken, maar vrij talrijk zijn ook de gronden, die niet geheel vlak liggen. Landerijen met lage-

re plekken en landerijen, die op door greppels van elkaar gescheiden akkers liggen. Droge en vochtiger of zelfs natte plassen wisselen elkaar af., waardoor een ideaal milieu voor weidevogels ontstaat. Wanneer u in de gelegenheid bent deze tocht in de broedtijd - dus voor juli- te maken, zult u dit kunnen waarnemen. Er komen niet alleen Kievieten, grutto's en scholeksters voor, maar ook kunt u soorten als tureluur, kemphaan en watersnip, die wat mer speciale eisen stellen, aantreffen.

Van *Blauwhuis* volgt u weer de dijk, die u gekomen bent, tot wegwijzer no. 7810. Daar slaat u linksaf naar *Dedgum* en nadat u dit dorp achter u hebt gelaten, gaat u bij wegwijzer 7809 rechtsaf naar *Parrega*. In dit dorp langs de Workumer Trekvaart rechtsaf en een paar honderd meter verder weer linksaf, eerst de Trekvaart oversteken en dan de autoweg Bolsward - Workum. Er wordt op deze weg snel gereden.

U volgt nu het landelijke wegje naar *Gaast*, dat door de drooggemakte Parregaastermeer loopt en dat - wat verder

westelijk - voorzien is van meidoorns, die op een merkwaardige wijze zijn uitgegroeid. Aan de noordzijde van de weg ziet u twee eendekooien in de groene ruimte liggen. De meest westelijke is eigendom van "It Fryske Gea"; in deze kooi worden geen eenden meer gevangen.

Door *Gaast* heen passeert u de dijksloot en slaat dan rechtsaf de weg op langs de voormalige Zuiderzeedijk in de richting van *Piaam*. U kunt op deze weg vee ontmoeten, dat op de dijk weidt. Veeoosters zorgen ervoor, dat de dieren binnen de voor hen bestemde dijkgedeelten blijven.

Ongeveer 800 m voorbij *Gaast* buigt de weg - juist nadat u rechts de onderbouw van een vroegere windmotor voorbij bent - iets van de dijk af. Dit is de goede plek om even van de fiets te stappen en de dijk te beklimmen voor een uitzicht over de *Piamer- of Kooiwaard*. Deze waard is evenals de wat noordelijker gelegen Makkumerwaard ná aanleg van de Afsluitdijk en vorming van het IJsselmeer in 1932 drooggevallen en ge-

leidelijk aan begroeid geraakt. De waarde zijn door de Dienst der Domeinen aan "It Fryske Gea" in beheer gegeven. Zij behoren botanisch zowel als ornithologisch tot de rijkste natuurgebieden van ons land. Deze gebieden zijn niet vrij toegankelijk, maar vanaf de dijk heeft u er een fraai uitzicht open niet zelden zijn daaraf ook interessante vogelwaarnemingen te doen.

De dijkweg volgend bereikt u *Piaam* met het vogelmuseum "it Fûgelhûs", het gerestaureerde Hervormde kerkje en de tot restaurant verbouwde oude boerderij "de Nynke Plaets".

Na verkenning van *Piaam* vervolgt u uw weg naar het noorden langs de oude zeedijk tot wegwijzer no. 7666. Daar slaat u rechtsaf naar *Idsegahuizum*. Vóór u afbuigt, kunt u nogmaals de dijk beklimmen voor een uitzicht over de Makkumerwaard. Schrik niet van de enorme overkapte scheepswerf van Amels te Makkum.; Ongetwijfeld zag u deze al eerder in het open landschap oprijzen, maar nu kan deze u zeker niet meer ontgaan.

U volgt nu verder de bewegwijzerde "Aldfears Erfroute", de weg langs het erf onzer voorvaderen. Na *Idsegahuizum* achter u te hebben gelaten, voert de weg door de in de jaren 1876 - 1879 drooggelegde Makkumer- of Koudemeer. Aan het rechte beloop en de lagere ligging van het land ten opzichte van zijn omgeving is dit voormalige meer goed te herkennen.

Kort voor *Allingewier* ligt het in kwasi-oude stijl nieuw gebouwde Allingastate. In *Allingewier* staat de uit de 18e eeuw daterende boerderij "De Izeren Kou" (de ijzeren Koe), die geheel in oude stijl is ingericht. In het voormalige Gereformeerde kerkje wordt het Scheppingsverhaal in dia's uitgebeeld.

"Aldfears Erfroute" vervolgend bereikt u nu spoedig *Exmorra* met een antieke grutterswinkel annex dorpschool uit 1855. Er blijven dan nog slechts 3 à 4 km af te leggen voor u Bolsward, het punt van uitgang, weer bereikt. Mocht een tocht van zo'n 40 km u teveel zijn, dan kunt u de route in twee delen splitsen:

- 1 van Bolsward tot *Parrega* en dan langs de Trekvaart rechtstreeks terug naar Bolsward en
- 2 van Bolsward langs de Trekvaart naar *Parrega* en dan daar de route naar *Gaast*, enz. weer opnemen naar Bolsward.